

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Tillsynsveckan 2016

Tillsyn för det hållbara samhället

Rapportnr: 2016:49

ISSN: 1403-168X

Rapportansvarig: Ulrika Samuelsson, Miljöskydds enheten

Projektledare: Cecilia Öhman, Veterinär- och djurskydds enheten

Foto: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter.

Innehållsförteckning

Inledning	2
Aktiviteter	3
Beskrivning av delprojekten	4
Zoobutiker när det gäller artskyddet	4
Strandskyddsdispenser för bryggor med mera.....	4
Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015	5
Havsörings- och trollingfiske i länet	6
Resultat av tillsynsveckan	7
Zoobutiker när det gäller artskyddet	7
Strandskyddsdispenser för bryggor med mera.....	7
Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015	8
Havsörings- och trollingfiske i länet	8
Resultat av medieinsatser	10
Zoobutiker när det gäller artskyddet	10
Strandskyddsdispenser för bryggor med mera.....	11
Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015	11
Havsörings- och trollingfiske i länet	11
Reflektion och utvärdering av tillsynsveckan våren 2016	12
Zoobutiker när det gäller artskyddet	12
Strandskyddsdispenser för bryggor med mera.....	12
Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015	12
Havsörings- och trollingfiske i länet	12

Inledning

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har under våren genomfört en tillsynsvecka i projektform.

Med tillsynsveckorna hoppas vi kunna fokusera ytterligare på vårt viktiga tillsynsuppdrag, samtidigt som vi har ökat omvärldens kunskap om Länsstyrelsens roll som tillsyns- och kontrollmyndighet.

Under våren har fyra delprojekt genomförts med goda resultat.

Trots att endast ett fåtal delprojekt har genomförts har med mediala intresset varit stort.

Aktiviteter

Målet med tillsynsveckan är att öka omvärldens kunskap om Länsstyrelsens roll som tillsyns- och kontrollmyndighet. Syftet är att få ökad uppmärksamhet för Länsstyrelsens tillsyns-/kontrollroll, stärka Länsstyrelsens varumärke och att Länsstyrelsen dessutom själv bestämmer dagordningen för hur och vad vi vill presentera om vårt tillsynsarbete.

Under vecka 16, 2016 genomfördes fyra delprojekt på lika många enheter. Dessa var:

- Zoobutiker när det gäller artskyddet
- Strandskyddsdispenser för bryggor med mera
- Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015
- Havsörings- och trollingfiske i länet

Tillsyn skedde över hela Västra Götalands län. Ett riktat urval gjordes av respektive enhet bland lämpliga tillsynsobjekt. Tillsynsobjekten skulle vara representativa, visa på bredden av Länsstyrelsens verksamhet samt vara intressanta ur ett medieperspektiv.

Övriga tillsynsområden på Länsstyrelsen bedrev tillsyn enligt ordinarie former under tillsynsveckan.

Beskrivning av delprojekten

Zoobutiker när det gäller artskyddet

I hela världen finns det över 5 000 djurarter som är starkt hotade. För att skydda de hotade arterna och garantera den biologiska mångfalden har världens länder kommit överens om att begränsa handeln. Handel med de listade arterna är bara tillåten om den inte hindrar arternas möjlighet att överleva i det fria. Den som vill handla med de hotade arterna måste söka tillstånd. Länsstyrelsens tillsyn innebär kontroll av handel och att de exemplar som hanteras i verksamheterna är lagligt åtkomna.

Tillsyn av artskyddet sker genom operativ tillsyn samt kontroll av förteckningar, från den som innehar tillstånd, som varje år skickas in till Länsstyrelsen. Förteckningen ska innehålla uppgifter om de djur och växter som hanteras i verksamheterna.

Tillsynen under tillsynsveckan kommer att bedrivas genom operativ tillsyn av handel både på plats samt som skrivbordsstillsyn av förteckningar. Målet med projektet var att kontrollera att verksamheterna bedrivs lagligt.

Under v 16 har 8 zoobutiker besökts. Länsstyrelsen har i första hand fokuserat på de butiker som inte har verksamhetstillstånd för listade arter.

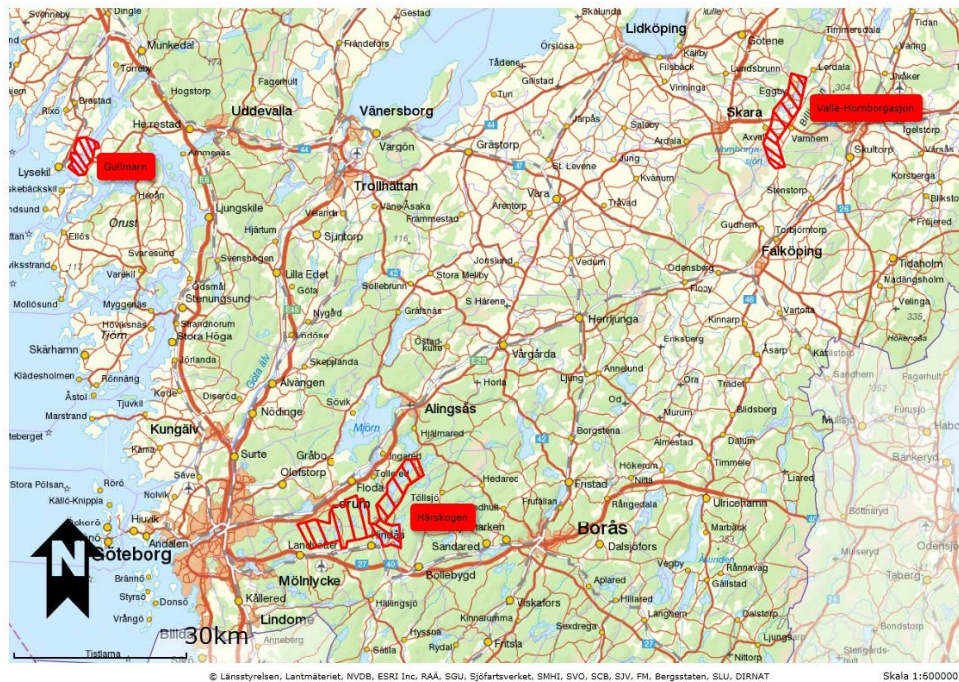
Strandskyddsdispenser för bryggor med mera

Projektet har fokuserat på uppföljning av villkor i givna strandskyddsdispenser. Länsstyrelsen beviljar ca 100 strandskyddsdispenser per år. Det är ofta dispenser för ersättningsbyggnader, bryggor och komplementbyggnader. I stort sett alla dispenser är förenade med villkor om att t.ex. tomtplatsen ska markeras med staket, mur eller häck eller att bryggan får ha en viss maxbredd och längd.

Det är väldigt sällan Länsstyrelsen kontrollerar om villkoren i dispensererna efterlevs. Det är ett kraftigt nedprioriterat tillsynsområde. Vi förutsätter att de flesta följer villkoren men vi vet egentligen lite om hur det är med den saken.

Målet med projektet har varit att få en bättre kunskap om efterlevnaden av dispensvillkor och även ta reda på om de villkor som ställs fungerar i praktiken. Det har varit en koncentrerad insats för att kontrollera en mindre del av de senaste årens strandskyddsdispenser.

Inom tre områden i länets tre olika distrikt har mellan 20-30 dispenser kontrollerats inom vardera område. De tre områdena har varit Valle-Hornborgasjön (landskapsbildsskydd), Härskogen (landskapsbildsskydd) och Gullmarn (Naturvårdsområde).

För varje dispens som har kontrollerats har eventuella avvikelser från givna villkor noterats. Eventuellt nya tillsynsobjekt på de kontrollerade platserna har också noterats.

Vid tillsynsveckans start skickades ett pressmeddelande ut till media i samarbete med informationsenheten. Information om tillsynen har också levererats via sociala medier.

Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftigt under 2015

Länsstyrelsen ska se till att överförmyndare i sin verksamhet uppfyller de krav som föreskrivs i föräldrabalken, förvaltningslagen, offentlighets- och sekretesslagen och andra för verksamheten tillämpliga författningar. Enligt förmyndarskapsförordningen ska länsstyrelserna årligen inspektera överförmyndarna. Syftet är att länsstyrelsen ska upptäcka, påtala och se till att överförmyndare åtgärdar de brister som finns i verksamheterna för att undvika att de drabbar de enskilda personerna, som samhället har åtagit sig att skydda.

Vid länsstyrelsernas inspektion av överförmyndarna granskar vi om överförmyndarens handläggning följer reglerna såsom föräldrabalken och även i övrigt sker på ett rättssäkert och lämpligt sätt.

Länsstyrelsen har ett särskilt ansvar att vid sin tillsyn granska ärenden rörande förvaltare, gode män, förmyndare samt ensamkommande barn.

Tillsynen innebär, utöver granskning av register och stickprovsvis utvalda akter, även granskning av överförmyndarens handläggning av ärenden i sin helhet t.ex. vad gäller sekretess, iakttagande av förvaltningslagens regler om kommunicering, dokumentering, överklagandetider m.m.

Vi har i vår tillsyn särskilt lyfta frågan om ensamkommande barn, en ärendegrupp som har ökat kraftigt hos överförmyndarna under år 2015. Mot bakgrund av den situation som råder i omvärlden är överförmyndarnas möjligheter att hantera situationen av stor betydelse och en bristfällig sådan innebär en konkret risk för att barnen inte ges det skydd som de har rätt till.

Vi har vidare särskilt kontrollerat att överförmyndarna följer lagstiftningens krav på att förvaltarskapen omprövas årligen. Förvaltarskap är en mycket stor inskränkning i individens personliga integritet. Det är därför av vikt att överförmyndaren gör en individuell och seriös omprövning av förvaltarskapet och om möjligt ser till att förvaltarskapet upphör.

Under vecka 16 genomfördes tillsyn hos Åmål kommuns överförmyndarkansli.

Havsörings- och trolldfiske i länet

Grundläggande för fiskets bedrivande och nyttjande är vården av de befintliga fiskbestånden. Fastställda och kommande föreskrifter för att bevara, skydda, utveckla och nyttja de förekommande fiskarterna måste efterlevas. För detta krävs en aktiv och effektiv fisketillsyn.

Länsstyrelsens tillsynsverksamhet är inriktad på tillsyn av sport, fritids- och yrkesfiske. Det förebyggande arbetet är en stor del av tillsynen. Arbetet utgörs av informationsinsatser, som är viktiga för att öka förståelsen och acceptansen för det regelverk som gäller för fisket. Länsstyrelsens operativa fisketillsyn utförs av en blandning av ideellt arbetande tillsynsmän med stor kunskap och lokalkännedom samt Länsstyrelsens anställda. Under tillsynsveckan bedrevs samordnad tillsyn med Sjöpolis och Kustbevakning i Vänern med inriktning på trolldfisket samt märkning och utmärkning. Vidare fokuserade vi även sjösäkerheten genom att nykterhetskontroller utfördes av Sjöpolis och Kustbevakning.

Målet med projektet var att via information och kontroll öka kunskap och respekt för fiskets regelverk. Vidare syftade samarbetet med de andra kontrollerande myndigheterna till att förbättra sjösäkerheten.

Tillsynen utfördes inom hela Västra Götalands del av Vänern och var inriktat på de mer frekvent fiskade områdena.

Resultat av tillsynsveckan

Under hösten har fyra enheter genomfört tillsynsprojekt inom fokusområdena. Tillsyn bedrevs både som fältarbete och som skrivbordstillsyn med granskning av inkomna handlingar, rapporter och ansökningar.

Tillsyn har genomförts på ärenden vitt sprit över länet.

Zoobutiker när det gäller artskyddet

I ett fall upptäcktes handel som var olaglig. Ansökan om tillstånd till handel med djur enligt artskyddsförordningen har kommit in till Länsstyrelsen efter detta besök.

Överlag bedömdes verksamhetsutövarna ha god kunskap om sitt verksamhetsområde och arbetade för att främja god verksamhetsutövning.

Sammanfattningsvis kunde konstateras att de besökta verksamheterna huvudsakligen bedrevs enligt bestämmelserna om speciellt artskydd. En förbättring av tillsynen skulle vara att göra fler tillsynsbesök.

Strandskyddsdispenser för bryggor med mera

Under tillsynsveckan kontrollerades totalt 68 beslut. Av dessa var det avvikelser från givna villkor på 11 platser, d v s i 16 % av besluten. Avvikelserna handlade om att tomtplatsmarkering saknades, storleken på byggnad, att den gamla bryggan inte tagits bort innan den nya uppförts med mera.

Därutöver noterades 13 nya tillsynsobjekt (ett objekt = en plats) på de platser som kontrollerades. Det kan t.ex. handla om att nya byggnader uppförts, utökade tomtplatser och avhållande anläggningar utanför tomtplatserna. Särskilt många nya tillsynsobjekt noterades i Härskogen, nämligen i mer än en tredjedel av de kontrollerade platserna inom det området. Tillsynshandläggarna gjorde också iakttagelser i området som tydde på många nytillkomna byggnader och anläggningar även på platser som inte ingick i kontrollen.

	Valle-Hornborgasjön	Härskogen	Gullmarn	Summa	Andel
Antal kontroller	24	24	20	68	100 %
Antal avvikelser	3	4	4	11	16 %
Antal platser	2	9	2	13	19 %

med nya tillsynsobjekt					
------------------------	--	--	--	--	--

Sammanfattning och analys

För knappt en femtedel av de kontrollerade dispensbesluten har inte alla villkor uppfyllts av den sökande. Det kan tolkas som en ganska stor andel. De villkor som inte uppfyllts är av betydelse för syftet med strandskyddet och vissa fall även för det andra skyddets syften. Exempelvis så kan en icke avgränsad tomtplats på lång sikt svälla ut och bli större så att den allemansrättsliga tillgängligheten försämras. Det kan behöva vidtas åtgärder för att säkerställa att villkor verkligen utförs. En möjlighet skulle kunna vara att begära in uppföljning av den sökande i samband med beslutet.

För några kontrollerade beslut kan det konstateras att vissa villkor inte är uppföljningsbara, att de strider mot andra ställda villkor i samma beslut eller att de är av ingen betydelse för de syften som avses skyddas. En översyn av villkorskrivningen behöver därför göras.

Nya tillsynsärenden p.g.a. dålig tillsynsnärvaro

I Härskogen uppdagades betydligt fler nya tillsynsobjekt än avvikelser från de fattade dispensbesluten. Även misstänkta objekt observerades i närområdet till kontrollplatserna. Detta kan vara en följd av ett antal års ”frånvaro” av tillsynsmyndigheten. Länsstyrelsen behöver vara på plats med lite jämna mellanrum för att det ska sprida sig vad det är för regler som gäller inom strandskydd. Med tillsynskampanjer och enskilda tillsynsärenden blir det ofta en viss uppmärksamhet i lokal media, vilket troligen bidrar till färre överträdelser ett tag. Om tiden går och tillsynsmyndigheten inte väcker uppmärksamhet på länge, finns det skäl att misstänka att efterlevnaden av reglerna förslappas.

Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015

Sammanfattningsvis kunde konstatera att verksamheten bedrevs med hög ambition. Länsstyrelsen noterade vissa mindre handläggningsbrister och gjorde noteringar om verksamhetens lokaler men sammanfattningsvis var verksamheten i god ordning.

Havsörings- och trollingfiske i länet

Under tillsynsveckan samverkade Länsstyrelsen i Västra Götaland med Kustbevakningen, Sjöpolisen och länsstyrelsen i Jönköping under två dagar. Under veckan utfördes sammanlagt 145 kontroller varav 42 var båtar, 81 redskap och 22 var nykterhetstest.

Under kontrollerna utdelades 3 anmärkningar för mindre förseelser och 3 polisanmälningar upprättades. Polisanmälningarna handlade om omärkta redskap varav ett legat i sjön en längre tid och innehöll ca 100 kg i olika stadier förruttnad fisk (se reportage i NLT).

Resultat av medieinsatser

Ett av målen med Tillsynsveckan är att skapa positiv uppmärksamhet i media kring Länsstyrelsens tillsynsuppdrag.

Informationsenheten gjorde upp följande kommunikationsplan:

- 11/4 Information på intranätet om Tillsynsveckan

- 14/4 Pressmeddelande inför veckan med beskrivning av de fyra tillsynsområden som valts att fokusera på. Erbjudande till media att följa med på följande:
 - 20-21/4, Tillsyn/kontroll av fiske och sjösäkerhet i Vänerne
 - 20-21/4, Tillsyn/kontroll av överförmyndare i Åmål
 - 19/4, 20-21/4, Tillsyn av strandskyddsdispenser

I samband med att pressmeddelandet inför Tillsynsveckan skickades ut ringde vi även upp ett antal berörda nyhetsredaktioner för att göra dem uppmärksamma på möjligheten att få följa med på tillsynsbesök. Det mottogs positivt och särskilt kontrollen av fisket fick stort mediegenomslag med flera uppslag i olika tidningar. Nya Lidköpingstidningen filmade också och la ut filmerna på sin webb. Västnytt hörde av sig om kontrollen av överförmyndare men valde sedan att inte göra något inslag. Alingsås Tidning gjorde en intervju om vår strandskyddstillsyn som presenterades i en mindre artikel.

Under veckan publicerade vi även bilder och artiklar på Twitter, Facebook och Instagram.

Sammantaget blev det i år ett större genomslag än i höstas – mycket beroende på de stora fiskereportagen. Annonsvärdet (vad det skulle kostat om vi skulle annonserat på samma yta) blev den här gången drygt 202 000 kronor sammanlagt.

Efter att tillsynsveckan avslutats skrev även GP en halvsida om resultatet av tillsynen av strandskyddsdispenser värd 116 000 kronor i annonsvärde. Totala värdet blev därmed 318 000 kronor i annonsvärde.

Zoobutiker när det gäller artskyddet

Under veckan har ingen samverkan med media varit aktuell då besöken hos verksamhetsutövarna har varit oanmälda.

Strandskyddsdispenser för bryggor med mera

Vid ett av våra fältbesök i Härskogen blev det uppmärksamhet i Alingsåstidningen. Länsstyrelsen la ut bilder från tillsynsbesöket på sociala medier (Facebook).

Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015

Media bjöds in att medverka vid den i tillsynen allmänna delen. Telefonkontakt förekom men annars var media frånvarande.

Havsörings- och trollingfiske i länet

Under veckan medföljde journalister från tre tidningar under fisketillsyn. Detta var ett resultat av det pressmeddelande som länsstyrelsen skickade ut innan tillsynsveckan. Journalisterna tog kontakt med en person som samordnade de olika myndigheternas fisketillsynsinsats. Utifrån detta fördelades journalisterna så att en så bred bild av samarbete och fiskevårdande arbete skulle återges. Resultatet blev tre artiklar varav två också publicerades på respektive tidnings förstasida. Formen för detta samarbete visade sig fungera väl och inför framtiden kommer en liknande arbetsform att användas.

Reflektion och utvärdering av tillsynsveckan våren 2016

Zoobutiker när det gäller artskyddet

Tillsynsveckan var mycket bra då man kunde koncentrera tillsynen och vi ser gärna en fortsättning nästa år.

Strandskyddsdispenser för bryggor med mera

Under förarbetet till projektet blev det tydligt att vi skulle fokusera på att besöka tre väl avgränsade områden där många dispenser lämnats. Vi hade en ambition om 30 ärenden per område men kunde inte komma upp i fler än 20-24 stycken. Vi tycker ändå att det var ett tillräckligt antal för att kunna dra slutsatser om hur villkor efterlevs samt hur villkor är ställda. Mediaintresset var lågt, trots extra påringningar till tidningarna med upptagning i de tre områdena.

Överförmyndare, särskilt frågan om ensamkommande barn – en ärendegrupp som ökat kraftig under 2015

Modellen för tillsyn är god men alltid under utveckling. Vi arbetar med systematiskt lärande och utvärderar tillsynen vid varje enskilt tillfälle.

Havsörings- och trollingfiske i länet

2016 års första tillsynsvecka föll relativt väl ut för fisketillsynen. Fisketillsynen är extremt väderberoende vilket gör det svårt att långt i förväg avtala tid och plats för att bereda utrymme för intresserade journalister. Vid en mer stabil väderprognos än som var fallet denna gång är det enklare att också få med radio och TV ut för att nå en större spridning. Totalt sett så var dock veckan en framgång och bidrog till att få ut flera för länsstyrelsen, andra myndigheter, fisket och sjöfarten viktiga budskap.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN